

УДК 368.914:331.56
JEL: H55; J64; J65; J68
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-3-326-338>

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ РИНКУ ПРАЦІ

©2026 ФЕДОРОВИЧ І. М., ГРЕГОРАЩУК А. Л.

УДК 368.914:331.56
JEL: H55; J64; J65; J68

Федорович І. М., Грегоращук А. Л. Оцінка ефективності функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття в Україні в умовах нестабільності ринку праці

Здійснено комплексну оцінку ефективності функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття в Україні в умовах трансформації ринку праці. Обґрунтовано, що структурні зрушення у сфері зайнятості, посилення регіональних і професійно-кваліфікаційних дисбалансів, міграційні процеси та поширення альтернативних форм зайнятості змінюють соціально-демографічний профіль отримувачів страхового захисту та впливають на інституційну спроможність системи. Охарактеризовано тенденції 2018–2025 рр. щодо чисельності зареєстрованих безробітних, рівня безробіття, співвідношення попиту та пропозиції робочої сили, а також гендерних і вікових зрушень у структурі безробіття. Досліджено еволюцію фінансових аспектів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття: трансформацію структури доходів від переважання страхових внесків до тимчасового посилення бюджетної складової у кризовий період і зростання ролі внутрішніх резервів у подальші роки. Встановлено зміну пріоритетів у структурі видатків – від домінування компенсаційних виплат до розширення активних інструментів політики зайнятості, зокрема грантових програм підтримки підприємництва. Проаналізовано динаміку охоплення безробітних страховими виплатами, середній розмір допомоги та його співвідношення з інфляційними процесами. Показано, що зміни охоплення безробітних страховими виплатами та динаміка середнього розміру допомоги мають оцінюватися з урахуванням інфляційних процесів і фактичної купівельної спроможності виплат. Узагальнено, що трансформація системи соціального страхування на випадок безробіття відображає перехід від переважно компенсаційної моделі до більш гнучкої та проактивної моделі підтримки економічної активності населення в умовах структурної перебудови ринку праці. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності системи через посилення адресності підтримки, підвищення адаптивності інституційних механізмів, розширення інструментів професійної реінтеграції та вдосконалення моніторингу результативності активних програм зайнятості.

Ключові слова: соціальне страхування; безробіття; ринок праці; Фонд соціального страхування на випадок безробіття; допомога по безробіттю; Державна служба зайнятості.

Рис.: 5. **Бібл.:** 17.

Федорович Ірина Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: irkafed@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8150-6553>

Грегоращук Андрій Любомирович – аспірант, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2556-401X>

UDC 368.914:331.56
JEL: H55; J64; J65; J68

Fedorovych I. M., Hrehorashchuk A. L. Assessing the Efficiency of the Functioning of the Social Insurance System For Unemployment in Ukraine Under Labor Market Instability

A comprehensive assessment of the efficiency of the functioning of the social insurance system for unemployment in Ukraine under the conditions of labor market transformation has been carried out. It has been substantiated that structural shifts in employment, the intensification of regional and professional-qualification imbalances, migration processes, and the spread of alternative forms of employment change the socio-demographic profile of beneficiaries of insurance protection and affect the institutional capacity of the system. The trends for 2018–2025 regarding the number of registered unemployed, the unemployment rate, the ratio of labor demand to supply, as well as gender and age shifts in the structure of unemployment have been characterized. The evolution of the financial aspects of the Compulsory State Social Insurance Fund for Unemployment has been studied: the transformation of the income structure from the predominance of insurance contributions to a temporary strengthening of the budget component during a crisis period and the increasing role of internal reserves in subsequent years. A change in priorities in the expenditure structure has been identified – from the dominance of compensatory payments to the expansion of active employment policy tools, including grant programs supporting entrepreneurship. The dynamics of coverage of the unemployed by insurance benefits, the average amount of assistance, and its ratio to inflationary processes have been analyzed. It has been shown that changes in coverage of the unemployed by insurance benefits and dynamics of the average assistance amount should be assessed taking into account inflationary processes and the actual purchasing power of payments. It is summarized that the transformation of the social insurance system for unemployment reflects the transition from a predominantly compensatory model to a more flexible and proactive model of supporting the economic activity of the population in the context of structural restructuring of the labor market. Directions for increasing the system's efficiency are substantiated through enhancing the targeting of support, improving the adaptability of institutional mechanisms, expanding the tools for professional reintegration, and improving the monitoring of the effectiveness of active employment programs.

Keywords: social insurance; unemployment; labor market; Unemployment Social Insurance Fund; unemployment benefits; State Employment Service.

Fig.: 5. **Bibl.:** 17.

Трансформація ринку праці України останніми роками відбувається під впливом комплексних соціально-економічних та інституційних змін, що посилюються наслідками воєнного стану, демографічними втратами, структурною перебудовою економіки та цифровізацією зайнятості. Зазначені процеси супроводжуються зміною професійної структури попиту на робочу силу, зростанням регіональних дисбалансів, поширенням нестандартних форм зайнятості та підвищенням рівня структурного безробіття. У таких умовах система соціального страхування на випадок безробіття виступає ключовим механізмом забезпечення соціально-економічної стабільності та підтримання платоспроможного попиту населення.

Ефективність функціонування системи набуває особливого значення в умовах трансформації ринку праці, оскільки від її фінансової стійкості, організаційної адаптивності та результативності програм зайнятості залежить здатність держави мінімізувати негативні наслідки втрати роботи для населення та зберегти трудовий потенціал країни. Водночас зміна моделі фінансування соціального страхування, інституційна реорганізація фондів та посилення бюджетної складової формують нові виклики щодо оцінювання результативності та збалансованості відповідного механізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика розвитку та функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття знайшла відображення у працях вітчизняних науковців, які досліджують взаємозв'язок ринку праці, зайнятості та механізмів державної соціальної політики. Зокрема, у роботах В. Саричева та С. Довженка [1] розкрито вплив рівня зайнятості населення на національну безпеку України, що підкреслює стратегічне значення інститутів соціального захисту в умовах економічної нестабільності. У дослідженні В. Загарій [2] обґрунтовано роль соціального страхування в парадигмі економічного відновлення України та визначено його функціональне значення в забезпеченні фінансової стійкості соціальної системи. Праці Т. Павлюк [3] присвячені аналізу соціального забезпечення безробітних та особливостям реалізації державної політики зайнятості на регіональному рівні, що до-

зволяє оцінити практичні аспекти функціонування відповідних інституцій.

Разом із тим, попри наявність сучасних досліджень, питання комплексного оцінювання ефективності функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття з урахуванням нестабільності ринку праці, фінансової збалансованості та результативності активних програм зайнятості потребує подальшого наукового узагальнення та систематизації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості досліджень, недостатньо розкритими залишаються питання комплексної оцінки ефективності функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття з урахуванням сучасних трансформацій ринку праці. Зокрема, потребують поглибленого аналізу: відповідність обсягів і тривалості страхових виплат реальним соціально-економічним потребам безробітних; фінансова збалансованість системи в умовах зміни структури джерел її формування; результативність активних програм зайнятості щодо скорочення тривалості безробіття; адаптивність інституційного механізму до регіональних і професійних дисбалансів.

Формулювання мети статті (постановка завдання). *Метою* статті є здійснення комплексної оцінки ефективності функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття в Україні в умовах трансформації ринку праці.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких *завдань*: проаналізувати сучасні структурні зміни ринку праці та їх вплив на динаміку безробіття; дослідити фінансові параметри функціонування системи страхування на випадок безробіття; оцінити результативність страхових виплат і активних програм сприяння зайнятості; визначити ключові дисбаланси та обґрунтувати напрями підвищення ефективності системи в умовах структурних трансформацій.

Опис методики (структури, послідовності) проведення дослідження. Дослідження ефективності функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття здійснювалося на основі комплексного підходу, що поєднує інституційний, фінансово-економічний і структурно-

динамічний аналіз. Методика передбачала: аналіз структурних змін ринку праці (динаміка безробіття, регіональні та професійні дисбаланси); оцінку фінансових параметрів функціонування системи (доходи, видатки, збалансованість, структура фінансування); визначення результативності страхових виплат і активних програм зайнятості; узагальнення виявлених дисбалансів та обґрунтування напрямів підвищення ефективності системи. У процесі дослідження використано методи аналізу і синтезу, порівняння, узагальнення, коефіцієнтного та структурно-динамічного аналізу. Інформаційною базою слугували офіційні статистичні дані органів державної влади та матеріали нормативно-правового забезпечення функціонування системи соціального страхування.

Виклад основного матеріалу й отриманих наукових результатів. Сучасні тенденції розвитку системи загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття доцільно розглядати крізь призму трансформаційних процесів на ринку праці, оскільки саме динаміка зайнятості та безробіття формує обсяг фінансового навантаження на страхові інститути й визначає напрями еволюції механізмів соціального захисту населення. У цьому контексті страхування на випадок безробіття виступає не лише інструментом компенсації втрати доходу, а й важливим елементом макроекономічної стабілізації, який реагує на коливання економічної активності, демографічні зміни та структурні зрушення у сфері зайнятості.

Динаміка кількості зареєстрованих безробітних і рівня безробіття в Україні у 2018–2025 рр. відображена на *рис. 1*. Проте слід зазначити, що з січня 2019 р. Державна служба статистики України припинила обчислення показника «рівень зареєстрованого безробіття» за власною методологією, у зв'язку зі зміною підходів до статистичного обліку. Водночас відповідно до положень Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», у зв'язку з війною росії проти України, починаючи з лютого 2022 р. органи державної статистики тимчасово припинили проведення вибіркового обстеження населення [4]. Таким чином, дані за 2020–2025 рр. наведені на основі узагальнених статистичних і експертних джерел, у зв'язку з відсутністю офіційних показників рівня безробіття за єдиною державною методологією.

У 2018 р. чисельність зареєстрованих безробітних становила 341,7 тис. осіб, у 2019 р. показник зменшився на 3,5 тис. осіб, становивши 338,2 тис. осіб, що вказує на відсутність суттєвих коливань на ринку праці в зазначений період. У 2020 р. відбуло-

ся значне зростання показника, до 459,2 тис. осіб (+121,0 тис. осіб), що зумовлено кризовими явищами в економіці та посиленням ризиків втрати роботи. Починаючи з 2021 р., простежується стійка тенденція до скорочення кількості зареєстрованих безробітних. Зокрема, впродовж 2021–2025 рр. кількість зареєстрованих безробітних скоротилася з 295,0 тис. осіб до 88,3 тис. осіб, тобто на 206,7 тис. осіб. Настільки суттєве зниження кількості зареєстрованих безробітних після 2021 р. пояснюється насамперед активізацією міграційних процесів, релокацією бізнесу, поширенням неформальної та тимчасової зайнятості, а також переорієнтацією частини населення на самозайнятність і альтернативні джерела доходу. Проте в сучасних умовах показник зареєстрованого безробіття дедалі більше відображає не стільки реальний масштаб безробіття, скільки інтенсивність взаємодії населення з інституціями ринку праці.

Аналіз показника рівня безробіття в Україні у 2018–2025 рр. демонструє значну залежність ринку праці від макроекономічних коливань, соціально-демографічних процесів і структурних трансформацій у сфері зайнятості. У 2018 р. показник становив 9,1%, а у 2019 р. знизився до 8,6%, що свідчить про відносну стабілізацію зайнятості та помірне зростання економічної активності. Водночас у 2020–2021 рр. простежується поступове підвищення рівня безробіття до 9,9% та 10,3% відповідно, що відображало зниження ділової активності, скорочення попиту на робочу силу та зростання невизначеності щодо збереження робочих місць.

Найбільш різке погіршення ситуації спостерігається у 2022 р., коли рівень безробіття зріс до 18,5%, тобто майже вдвічі перевищив показники попередніх років, що зумовлене комплексом чинників: масштабним скороченням робочих місць у низці галузей, вимушеною міграцією населення, територіальними диспропорціями зайнятості та розривом між попитом і пропозицією робочої сили. У 2023–2025 рр. спостерігається поступове зниження показника – до 17,4%, 14,3% та 12,0% відповідно, що свідчить про адаптацію ринку праці до нових економічних умов, відновлення підприємницької активності, розвиток альтернативних форм зайнятості та поступове повернення частини робочої сили до економічної діяльності. Водночас навіть у 2025 р. рівень безробіття залишається вищим за довоєнні значення 2018–2019 рр., що вказує на збереження структурних дисбалансів у сфері зайнятості та свідчить про те, що ринок праці ще не досяг повної стабілізації, а процес відновлення має тривалий і нерівномірний характер.

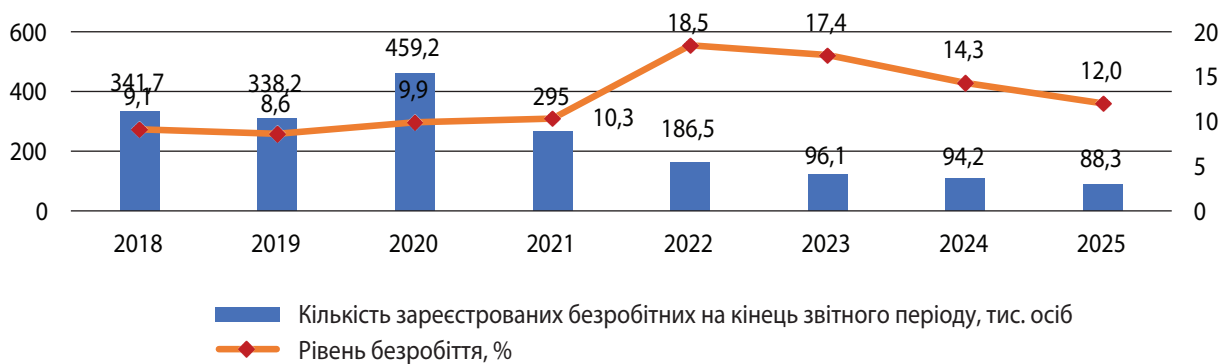

Рис. 1. Динаміка кількості зареєстрованих безробітних і рівня безробіття в Україні впродовж 2018–2025 рр.
 Джерело: побудовано авторами за даними [5–7].

Динаміка гендерної структури зареєстрованого безробіття у 2018–2025 рр. свідчить про поступове зростання питомої ваги жінок у структурі (рис. 2). Якщо у 2018–2019 рр. співвідношення між жінками та чоловіками залишалося відносно збалансованим, то починаючи з 2020 р. простежується стійка тенденція до зростання питомої ваги жінок серед зареєстрованих безробітних. У 2024–2025 рр. частка жінок перевищувала 80%. Зазначена трансформація гендерної структури безробіття відображає комплексний вплив соціально-економічних і демографічних чинників, зокрема галузеву специфіку зайнятості, інтенсивність трудової міграції, зміни у професійній мобільності населення. Крім того, у зв'язку з призовом чоловіків на військову службу ускладнюється укомплектування робочих місць, на яких традиційно була зосереджена чоловіча зайнятість, що зумовлює додаткові дисбаланси на ринку праці та підвищує кадровий дефіцит у низці видів економічної діяльності.

Водночас тривала військова агресія та супутні економічні потрясіння зумовили загострення дисбалансів на ринку праці України, що особливо виразно проявляється в молодіжному сегменті зайнятості. Молодь віком 15–35 років характеризується підвищеною вразливістю до ризиків безробіття, що пов'язано з обмеженим професійним досвідом, недостатнім рівнем практичних навичок і невідповідністю освітніх траєкторій актуальним потребам роботодавців.

Таким чином, частка молоді віком до 35 років у структурі зареєстрованого безробіття у 2018–2025 рр. характеризується послідовною тенденцією до зниження. Якщо у 2018 р. молодь формувала майже третину всіх зареєстрованих безробітних (31,3%), то вже у 2019 р. показник скоротився до 29,7%. Упродовж 2021–2025 рр. частка молоді віком до 35 років у структурі зареєстрованого без-

робіття зменшилася з 26,5% до 21,5%, що свідчить про трансформацію форм їх економічної активності та способів взаємодії з інститутами зайнятості. Зменшення показника зумовлене поєднанням міграційних процесів, поширенням альтернативних і неформальних видів зайнятості, продовженням навчання, а також нижчою схильністю молоді до офіційної реєстрації статусу безробітного. У результаті вікова структура зареєстрованого безробіття характеризується зростанням частки старших вікових груп, що відображає зміну соціально-демографічного профілю осіб, охоплених державною системою страхування на випадок безробіття.

На рис. 3 відображено динаміку чисельності зареєстрованих безробітних і кількості вакансій на кінець періоду в Україні у 2018–2025 рр. У 2018–2019 рр. чисельність зареєстрованих безробітних залишалася відносно стабільною – 341,7 та 338,2 тис. осіб відповідно, за наявності 58–59 тис. вакансій, що формувало суттєвий дефіцит і відображало невідповідність між пропозицією праці та можливостями її реалізації у формальному секторі. У 2020 р. спостерігалось суттєве посилення диспропорції між чисельністю зареєстрованих безробітних і кількістю вакансій: чисельність безробітних на кінець року зросла до 459,2 тис. осіб, тоді як кількість вакансій скоротилася до 43,3 тис. од., унаслідок чого дефіцит вакансій досяг 415,9 тис. осіб – максимального значення за весь досліджуваний період. У 2021–2022 рр. спостерігалось поступове скорочення чисельності зареєстрованих безробітних – до 295,0 та 186,5 тис. осіб відповідно, проте недостатній обсяг заявлених вакансій (41,0 та 21,2 тис. од.) стримував процес збалансування ринку праці.

Починаючи з 2023 р., на ринку праці простежується тенденція до збалансування попиту та пропозиції робочої сили. На тлі подальшого скоро-

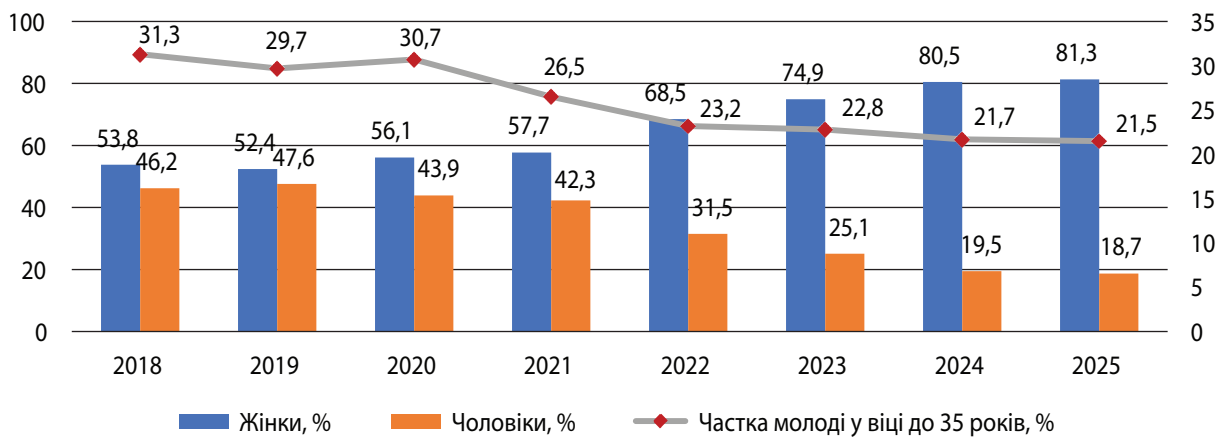

Рис. 2. Динаміка гендерної та вікової структури зареєстрованого безробіття в Україні впродовж 2018–2025 рр., %

Джерело: побудовано авторами за даними [5; 7–9].

чення чисельності зареєстрованих безробітних – до 96,1 тис. осіб у 2023 р., 94,2 тис. осіб у 2024 р. і 88,3 тис. осіб у 2025 р. – кількість вакансій зростає до 46,0–48,8 тис. од., що зумовлює істотне зменшення дефіциту вакансій. Водночас збереження від’ємного значення дефіциту навіть у 2025 р. вказує на наявність структурної невідповідності між професійно-кваліфікаційною структурою пропозиції робочої сили та потребами роботодавців.

За освітнім рівнем серед безробітних в Україні домінують особи з вищою освітою (31%) та професійно-технічною підготовкою (31%). Досить вагомою залишається частка громадян із повною загальною середньою освітою – 26,2%, тоді як неповну середню освіту мають 8,1% зареєстрованих безробітних, що свідчить про те, що безробіття охоплює не лише низьокваліфіковані групи населення, а й значну частину осіб із достатнім освітнім потенціалом. За критерієм професійного досвіду серед шукачів роботи 37% мають стаж понад 5 ро-

ків, 16% – від 2 до 5 років, по 9% – від 1 до 2 років та до 1 року, водночас 29% не мають досвіду роботи взагалі. Висока питома вага осіб без практичного стажу значною мірою пов’язана з активізацією виходу на ринок праці молоді, що формує додатковий тиск на сегмент початкової зайнятості та посилює конкуренцію за робочі місця [8].

Встановлені тенденції зміни чисельності та структури безробіття обумовлюють необхідність переходу до аналізу фінансових аспектів функціонування системи страхування на випадок безробіття, зокрема дослідження дохідної бази Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, оскільки саме вона визначає рівень його фінансової стійкості та спроможність забезпечувати реалізацію програм соціального захисту та підтримки зайнятості населення.

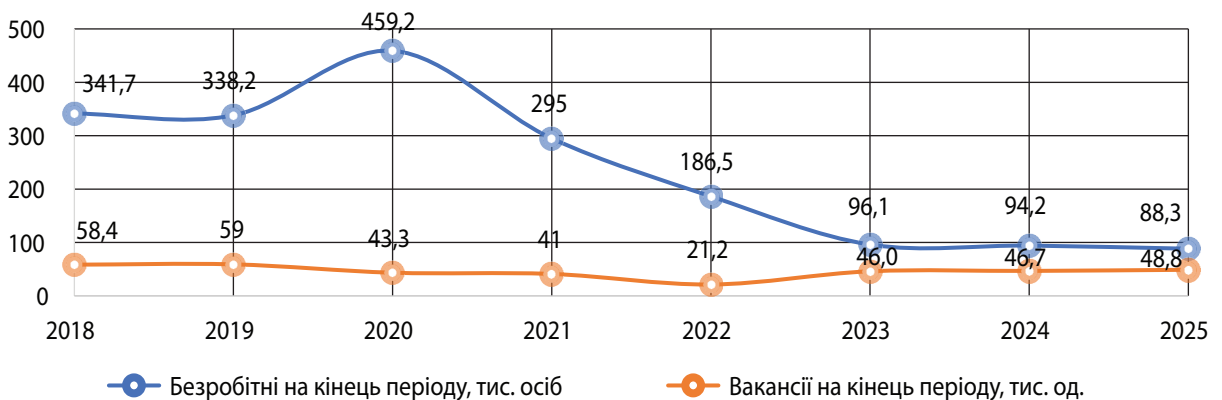

Рис. 3. Динаміка чисельності зареєстрованих безробітних та кількості вакансій на кінець періоду в Україні впродовж 2018–2025 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [10].

Аналіз динаміки доходів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у 2018–2025 рр. засвідчує значні зміни у структурі джерел їх надходження. Отже, у 2018 р. загальний обсяг доходів Фонду з урахуванням залишків на початок року становив 12854,0 млн грн, з яких 90,1% формували страхові внески, що свідчить про високий рівень самофінансування системи та збереження класичної страхової моделі ресурсного забезпечення в цей період. У 2019 р. загальний обсяг доходів зріс на 1692,3 млн грн переважно за рахунок збільшення страхових надходжень і залишків коштів, при збереженні мінімальної ролі державного бюджету. Водночас кошти державного бюджету зросли на 0,8 млн грн. Таким чином, у 2018–2019 рр. структура доходів Фонду характеризувалася переважанням страхових внесків та мінімальною залежністю від бюджетних трансфертів.

Найбільш відчутні структурні зміни відбулися у 2020 р., коли доходи досягли 23674,5 млн грн, а частка бюджетних коштів зросла до 36,2%, що означало перехід до змішаної моделі фінансування та посилення фіскальної підтримки системи в умовах кризових явищ. У 2021 р. загальний обсяг доходів скоротився до 19231,5 млн грн, що на 4443,0 млн грн менше порівняно з попереднім роком. Порівняльна динаміка демонструє поступове згортання фіскальної підтримки: обсяг коштів державного бюджету зменшився до 2198,9 млн грн. Натомість страхові внески зросли до 16315,0 млн грн, відновивши провідну роль у структурі доходів.

У 2022 р. доходи Фонду становили 19701,3 млн грн, що на 469,8 млн грн більше порівняно з 2021 р. Структура надходжень характеризувалася посиленням ролі страхових внесків (90,4%) та скороченням бюджетної складової до 7,4%, що свідчить про зниження фіскальної залежності системи. Водночас залишок коштів на початок року зменшився до 349,6 млн грн (1,8%), відображаючи активне використання резервів. У 2023 р. загальний обсяг доходів зріс до 21798,3 млн грн, однак приріст відбувся без бюджетної підтримки: кошти державного бюджету становили лише 0,2 млн грн. Основним джерелом формування доходів залишалися страхові внески – 19583,8 млн грн (89,9%), тоді як залишки коштів на початок року зросли до 2100,1 млн грн (9,6%), що свідчить про відновлення резервної складової та зміну підходів до фінансового планування.

Найбільш значні структурні зрушення спостерігаються у 2024 р., коли загальний обсяг доходів досяг 27268,7 млн грн – максимального значення за досліджуваний період.

Порівняно з 2023 р. приріст становив 5470,4 млн грн, однак його джерелом стали не поточні надходження, а залишки коштів на початок року – 11921,7 млн грн (43,7%), які зросли на 9821,6 млн грн у абсолютному вимірі. Таким чином, уперше за аналізований період саме резерви відіграли значну роль у формуванні ресурсної бази. Відсутність бюджетних коштів в умовах різкого зростання залишків свідчить про трансформацію фінансової політики Фонду в напрямі використання накопичених ресурсів як інструменту внутрішньої стабілізації.

Разом із цим, планові показники на 2025 р. передбачають зменшення загального обсягу доходів до 22055,7 млн грн зі збереженням домінування страхових внесків, тоді як кошти державного бюджету залишаються несуттєвими у структурі надходжень, що свідчить про орієнтацію фінансової політики Фонду на переважно страхові джерела формування ресурсів та поступове вирівнювання фінансових потоків після пікового накопичення резервів у попередньому році.

Таким чином, упродовж 2018–2025 рр. простежується еволюція від відносно стабільної страхової моделі з домінуванням страхових внесків – до етапу посилення фіскальної складової у 2020 р. – і подальшого поступового відновлення пріоритетності страхових надходжень. Зокрема, у 2018–2019 рр. структура доходів характеризувалася стійким переважанням страхових внесків (понад 84–90%) за мінімальної участі коштів державного бюджету, що відображало класичну страхову модель самофінансування (рис. 4). Переломним став 2020 р., коли частка бюджетних коштів зросла до 36,2%, а питома вага страхових внесків зменшилася до 57,9%, що засвідчило тимчасове посилення фіскальної підтримки та формування змішаної моделі ресурсного забезпечення. У 2021–2022 рр. простежується поступове відновлення домінування страхових надходжень (понад 84–90%) і скорочення бюджетної складової, що свідчить про зниження фіскальної залежності системи. У 2023 р. питома вага бюджетних надходжень у структурі доходів стала незначною, натомість зросла роль залишків коштів на початок року. Найбільш вагомі зміни спостерігаються у 2024 р., коли частка залишків становила 43,7%, що відображає посилення значення внутрішніх резервів як інструменту фінансового балансування та зміщення акцентів у бюджетному плануванні. У 2025 р. структура доходів знову тяжіє до переважання страхових внесків (75,1%) із одночасним зменшенням частки залишків, що вказує на часткове вирівнювання фінансових потоків.

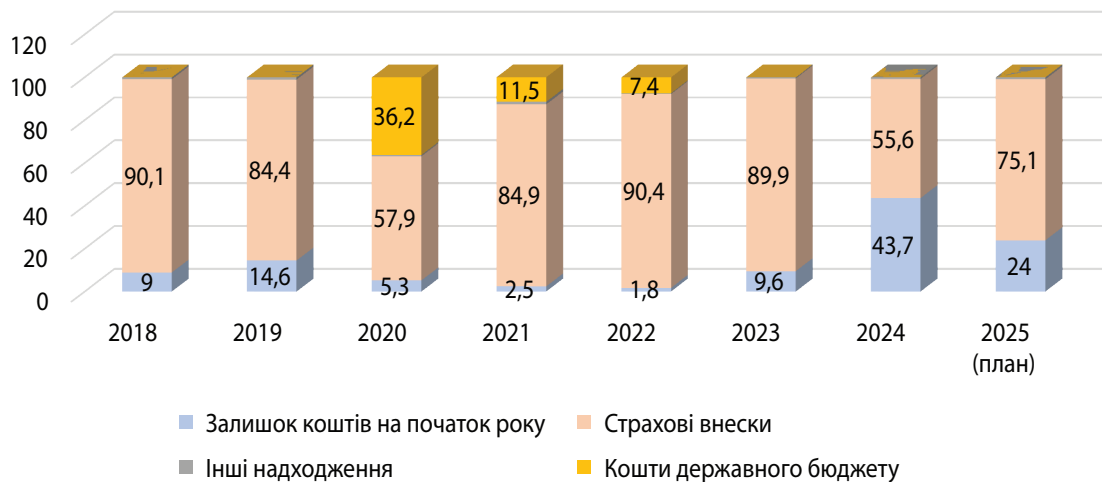

Рис. 4. Динаміка структури доходів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття впродовж 2018–2025 рр., %

Джерело: побудовано авторами за даними [11; 12].

Поряд із дослідженням динаміки та структури доходів Фонду доцільним є аналіз напрямів використання фінансових ресурсів, що дозволяє комплексно оцінити ефективність функціонування системи страхування на випадок безробіття. Отже, впродовж 2018–2019 рр. видатки Фонду зростали поступово – з 10722,5 млн грн до 13293,7 млн грн, що супроводжувалося збереженням відносно стабільної структури фінансування. Домінуючу позицію у структурі видатків Фонду посідали витрати на матеріальне забезпечення безробітних і програми активної політики зайнятості, частка яких становила 77,5% у 2018 р. та 76,4% у 2019 р., що вказує на збереження страхової моделі функціонування Фонду, у межах якої пріоритетом залишалось фінансування допомоги по безробіттю та базових програм підтримки зайнятості населення. Адміністративні витрати на утримання Державної служби зайнятості становили 22–23,1%, що свідчить про збалансоване співвідношення між управлінськими видатками та фінансуванням безпосередніх страхових виплат (рис. 5).

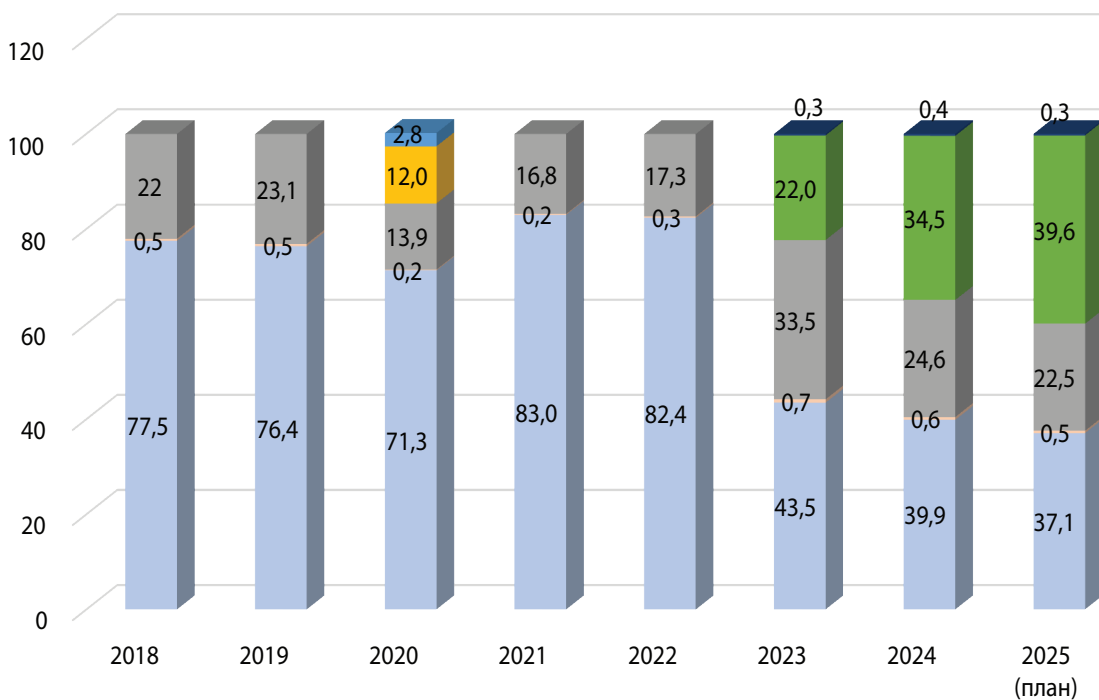
Значне зростання видаткової частини відбулося у 2020 р., коли сукупні видатки Фонду досягли 23187,6 млн грн, збільшившись у 1,7 разу порівняно з 2019 р., що було зумовлено розширенням антикризових інструментів державної підтримки. Окрім традиційних виплат безробітним, у структурі з'явилися додаткові напрями фінансування – допомога по частковому безробіттю на період карантину за рахунок фінансової допомоги з фонду боротьби з COVID-19 та одноразова матеріальна підтримка суб'єктів господарювання на період протиепідемічних обмежень, які сукупно формували 14,8% видатків, що засвідчило тимчасову транс-

формацію моделі функціонування Фонду в напрямі фіскально-соціальної стабілізації, за якої поряд зі страховою реалізовувалася також макроекономічна підтримувальна функція.

У 2021–2022 рр. спостерігається поступове зниження загального обсягу видатків до 18881,9 млн грн і 17601,2 млн грн відповідно. Водночас питома вага витрат на матеріальне забезпечення знову зростає до 83,0% у 2021 р. і 82,4% у 2022 р. Частка витрат на утримання Державної служби зайнятості коливалася в межах 16–17%, відображаючи потребу у збереженні адміністративної спроможності системи в умовах підвищеної соціальної напруги та зростання кількості звернень громадян. У 2023 р. загальний обсяг видатків різко скоротився до 8599,6 млн грн. Структурно це супроводжувалося зниженням питомої ваги матеріального забезпечення до 43,5% і одночасним зростанням частки адміністративних витрат до 33,5%.

Водночас у 2023 р. уперше значну роль почали відігравати мікрогранти та грантові програми підтримки підприємництва, які сформували 22,0% усіх витрат, що свідчить про зміну акцентів – від переважно пасивних форм соціального захисту до активних механізмів стимулювання самозайнятості та створення робочих місць.

У 2024 р. загальний обсяг видатків зріс до 11981,0 млн грн, а частка грантових програм збільшилася до 34,5%, тоді як питома вага традиційних страхових виплат знизилася до 39,9%. Таким чином, обсяги фінансування заходів із підтримки зайнятості майже досягли рівня традиційних виплат по безробіттю, що свідчить про помітне посилення ролі активних інструментів політики зайнятості

- Матеріальне забезпечення на випадок безробіття, соціальні послуги та заходи сприяння зайнятості, профілактика страхових випадків, допомога по частковому безробіттю
- Інформаційно-аналітичні системи державної служби зайнятості
- Утримання та забезпечення діяльності Державної служби зайнятості
- Допомога по частковому безробіттю на період карантину за рахунок фінансової допомоги з фонду боротьби з COVID-19
- Одноразова матеріальна допомога суб'єктам господарювання на період протиепідемічних обмежень
- Мікрогранти та гранти на створення або розвиток власного бізнесу, переробних підприємств з метою сприяння зайнятості населення
- Кошти на виплату достроково призначеної пенсії, допомоги на поховання та оплату послуг за їх доставку

Рис. 5. Динаміка структури видатків Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття впродовж 2018–2025 рр., %

Джерело: побудовано авторами за даними [11; 12].

поряд із компенсаційними механізмами. У 2025 р. передбачено подальше зростання загального обсягу видатків – до 17032,4 млн грн. У 2025 р. планова структура видатків демонструє закріплення нової моделі функціонування Фонду: частка витрат на матеріальне забезпечення та соціальні послуги прогнозується на рівні 37,1%, тоді як мікрогранти та грантові програми можуть досягти 39,6%, стаючи ключовим напрямом фінансування. Витрати на утримання та забезпечення діяльності Державної служби зайнятості передбачені на рівні 22,5%, що свідчить про прагнення зберегти баланс між інституційною спроможністю системи та розширенням активних програм зайнятості.

Отже, впродовж 2018–2025 рр. структура видатків Фонду еволюціонує від домінування ком-

пенсаційних виплат до моделі активної підтримки зайнятості та підприємницької ініціативи. Поява у 2023 р. грантових інструментів та їх подальше розширення у 2024–2025 рр. засвідчують перехід від переважно соціально-захисної парадигми до інвестиційно-стимулювальної, орієнтованої на довгострокове відновлення економічної активності та формування нових робочих місць.

Вагомим елементом організаційного механізму системи страхування на випадок безробіття є взаємодія між Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття та Державною службою зайнятості. Такий зв'язок має двосторонній характер: з одного боку, фінансове забезпечення діяльності Державної

служби зайнятості здійснюється за рахунок коштів Фонду, з іншого – саме Державна служба зайнятості виконує функції його виконавчої дирекції та забезпечує практичну реалізацію рішень у сфері підтримки зайнятості населення. Інституційна інтегрованість цих двох суб'єктів зумовлює те, що управлінські та фінансові процеси у системі страхування на випадок безробіття фактично поєднані в єдиний механізм державного регулювання ринку праці.

Показники надання послуг Державною службою зайнятості у 2018–2025 рр. відображають практичну реалізацію механізмів соціального страхування на випадок безробіття. Отже, динаміка загальної чисельності осіб, які отримували послуги, демонструє значне зменшення охоплення населення. Якщо у 2020 рр. показник перевищував 2191,9 тис. осіб, то у 2025 р. становив лише 639,7 тис. осіб, що свідчить не стільки про стабілізацію ринку праці, скільки про зниження інституційної привабливості та функціональної ролі Державної служби зайнятості як основного посередника на ринку праці, а також про перехід частини шукачів роботи до альтернативних, зокрема цифрових і неформальних каналів працевлаштування.

Суттєві зміни простежуються в чисельності безробітних, які перебували на обліку та отримували послуги Державної служби зайнятості. Якщо у 2018 р. їх кількість становила 1064,2 тис. осіб, то у 2025 р. їх кількість скоротилася на 705,8 тис. до – 358,4 тис. осіб, що свідчить про істотне звуження формального сегмента безробітних у межах державної системи сприяння зайнятості. Водночас таке зниження не може інтерпретуватися виключно як позитивний аспект покращення ситуації на ринку праці, оскільки воно значною мірою зумовлене деформацією механізмів офіційного обліку безробіття, послабленням мотивації населення до формальної реєстрації та звуженням стимулів до використання інструментів державної підтримки [13].

Показник забезпечення зайнятості після суттєвого падіння у 2023 р. до 240,4 тис. осіб у 2025 р. зріс до 394,1 тис. осіб. Однак навіть за умов часткового відновлення показник залишається істотно нижчим за докризові значення, що свідчить про обмеженість ресурсного потенціалу Державної служби зайнятості у впливі на структурні дисбаланси ринку праці. Зростання показника у 2024–2025 рр. радше відображає адаптацію системи до нових умов, ніж системне посилення її спроможності.

Подібна тенденція простежується й щодо показника працевлаштування безробітних. Так, у 2018 р. за сприяння Державної служби зайнятості було працевлаштовано 377,7 тис. осіб, у 2023 р. показник знизився до 160,1 тис. осіб, після чого у

2025 р. відбулося часткове відновлення до 314,9 тис. осіб. Водночас навіть за умов позитивної динаміки останніх років обсяг працевлаштування у 2025 р. залишався на 16,6%, або 62,8 тис. осіб, нижчим, ніж у базовому 2018 р. Виявлена динаміка засвідчує диспропорцію між темпами зменшення кількості зареєстрованих безробітних і змінами в показниках їх працевлаштування. Скорочення облікової чисельності відбувається значно швидше, ніж зниження фактичних результатів працевлаштування. Однак у змістовному аспекті це радше свідчить про звуження статистичної бази обліку безробітних, ніж про реальне посилення результативності інструментів сприяння зайнятості чи інституційної спроможності системи.

У системі соціального страхування на випадок безробіття професійне навчання зареєстрованих безробітних виступає одним із базових інструментів активної політики зайнятості, спрямованим на відновлення трудового потенціалу особи та скорочення тривалості безробіття. Нормативне регулювання навчання безробітних здійснюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних» від 24.03.2023 р., що визначає умови направлення безробітних на навчання, форми його організації, джерела фінансування та обов'язки сторін [14].

Аналіз даних Державної служби зайнятості, свідчить, що у 2018–2019 рр. обсяги професійного навчання залишалися відносно високими – 147,3 та 138,6 тис. осіб відповідно. Водночас уже з 2020 р. спостерігається тенденція до скорочення кількості безробітних, залучених до навчання, – з 93,4 тис. осіб у 2020 р. до мінімального значення 32,9 тис. осіб у 2023 р., що відображає вплив макроекономічних і соціальних чинників, зокрема воєнних подій, міграційних процесів і трансформації структури попиту на робочу силу. Починаючи з 2024 р., спостерігається поступове відновлення показника – до 41,4 тис. осіб у 2024 р. та 55,1 тис. у 2025 р., що свідчить про активізацію інструментів реінтеграції безробітних у ринок праці. Структурно значна частина слухачів традиційно проходить навчання в центрах професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, що зумовлено їхньою спеціалізацією на короткострокових прикладних програмах, орієнтованих на конкретні запити регіональних ринків праці. Зокрема, у 2018 р. із 147,3 тис. безробітних, залучених до професійного навчання, лише 2,4 тис. осіб навчалися у ЦПТО, тоді як у 2025 р. цей показник зріс – до 38,0 тис. осіб.

Разом із цим, важливим інструментом активної політики зайнятості в системі соціального страхування на випадок безробіття є ваучер на навчання, передбачений Законом України «Про зайнятість населення». Станом на 2025 р. граничний обсяг фінансування навчання за ваучером становить до 33280 грн, а в разі перевищення вартості програми різниця сплачується особою самостійно. Право на ваучер мають особи віком старше 45 років, ветерани та звільнені з військової служби, внутрішньо переміщені особи, особи з інвалідністю та громадяни, які постраждали внаслідок воєнних дій [15].

Таким чином, у 2025 р. кількість осіб, які отримали ваучери на навчання, становила 25,0 тис. осіб, тоді як у 2018 р. – лише 2,4 тис. осіб, що свідчить про суттєве посилення ролі цього інструменту в державній політиці зайнятості. Структура отримувачів ваучерів на навчання у 2025 р. засвідчує переважання старших вікових і соціально вразливих груп: особи віком старше 45 років становлять 68,4%, внутрішньо переміщені особи – 21,7%, тоді як особи з інвалідністю – 6,3% та учасники бойових дій – 3,6%, що свідчить про орієнтацію інструменту на підтримку груп із підвищеним ризиком втрати роботи та використання активних, а не лише виплатних механізмів політики зайнятості.

У межах системи страхування на випадок безробіття Державна служба зайнятості реалізує заходи тимчасової зайнятості та матеріальної підтримки безробітних через організацію громадських і суспільно корисних робіт, які спрямовані на поєднання фінансової підтримки осіб із їх залученням до суспільно значущої діяльності, зокрема допомоги постраждалим від бойових дій, роботи з гуманітарними вантажами, спорудження об'єктів цивільного захисту та виконання завдань для потреб Збройних Сил України. Безробітні особи можуть залучатися до громадських та інших робіт тимчасового характеру, як правило, на строк до 180 календарних днів упродовж року. На період участі в таких роботах за ними зберігається право на матеріальне забезпечення з безробіття з урахуванням отриманого заробітку та встановлених законодавством обмежень.

Водночас аналіз динаміки за 2018–2025 рр. свідчить про поступове зниження масштабів залучення населення до громадських та інших робіт тимчасового характеру: якщо у 2018 р. у них брали участь 207,5 тис. осіб, то у 2025 р. – лише 35,0 тис. осіб. Разом із цим, кількість направлень на суспільно корисні роботи зросла на 112,0 тис. осіб – з 3,6 тис. осіб у 2022 р. до 115,6 тис. осіб у 2025 р., що пояснюється значним розширенням практики їх використання у воєнний період, коли такі робо-

ти стали одним із основних способів тимчасового працевлаштування безробітних і залучення їх до гуманітарних та відновлювальних заходів.

Поряд із активними заходами сприяння зайнятості ключовим елементом системи страхування на випадок безробіття залишається механізм матеріального забезпечення осіб, які втратили роботу. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про особливості реалізації державної політики у сферах зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час воєнного стану та після його припинення або скасування» від 21 червня 2022 р. допомога по безробіттю призначається з 8-го дня після реєстрації безробітного, а під час воєнного стану (так само, як і в період COVID-обмежень) – з першого дня надання статусу безробітного [16]. Розмір допомоги залежить насамперед від страхового стажу та рівня заробітку. Якщо страховий стаж упродовж 12 місяців, що передують реєстрації, становить шість і більше місяців, допомога встановлюється у відсотках до середньої заробітної плати (доходу) залежно від тривалості страхового стажу: 50% (до 2 років), 55% (2–6 років), 60% (6–10 років), 70% (понад 10 років). Водночас під час воєнного стану виплата допомоги по безробіттю обмежується 90 календарними днями, а для осіб передпенсійного віку тривалість виплат може становити до 360 днів.

Разом із цим, у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття розмір допомоги має встановлені мінімальні та максимальні обмеження, що формують гарантований діапазон матеріальної підтримки безробітних. Максимальний розмір у 2025 р. обмежувався рівнем мінімальної заробітної плати та становив 8000 грн на місяць, тоді як мінімальний розмір було визначено на рівні 3600 грн, а для окремих категорій осіб без страхового стажу або звільнених з дисциплінарних підстав – 1500 грн.

Динаміка середньооблікової чисельності безробітних, які отримували допомогу по безробіттю, у поєднанні зі змінами середнього розміру відповідних виплат у 2018–2025 рр. свідчить, що впродовж 2018–2020 рр. простежується суттєве збільшення кількості отримувачів допомоги – з 220,8 тис. осіб до 1118,6 тис. осіб, що супроводжувалося одночасним підвищенням середнього розміру виплат з 2876 грн до 3797 грн, що свідчить про розширення обсягів страхового захисту населення в умовах ускладнення ситуації на ринку праці та зростання потреби у фінансовій підтримці безробітних. Після 2020 р. ситуація різко змінилася. Якщо у 2020 р. допомогу по безробіттю отримували

ли 1118,6 тис. осіб, то у 2025 р. – 257,0 тис. осіб. Водночас середній розмір виплат не зменшився, а, навпаки, поступово зростав – з 3800 грн у 2021 р. до 5000 грн у 2025 р., що свідчить про те, що система перестала бути настільки масовою за охопленням, однак стала більш відчутною за рівнем індивідуальної підтримки [13].

Окрім механізмів фінансової компенсації втрати доходу, система соціального страхування на випадок безробіття поступово орієнтується на стимулювання економічної активності населення через інструменти самозайнятості, що відображається у зростанні кількості позитивних рішень щодо надання мікрогрантів і грантів. Зокрема, у межах урядового проекту «Робота» Державна служба зайнятості з липня 2022 р. реалізує програму «Власна справа», спрямовану на підтримку підприємницьких ініціатив населення. Мікрогранти для започаткування або розширення власної підприємницької діяльності надаються відповідно до Порядку надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. [17]. Розмір мікрогранту визначається залежно від поданого запиту та кількості створених робочих місць і становить від 50 тис. грн до 350 тис. грн (до 100 тис. грн – за умови реєстрації ФОП; до 200 тис. грн – при створенні одного робочого місця; до 350 тис. грн – при створенні двох і більше робочих місць). Спеціальні умови передбачають розширені ліміти фінансування для молоді віком 18–25 років (до 200 тис. грн), для підприємницької діяльності у визначених прифронтових і прикордонних областях (до 500 тис. грн залежно від кількості робочих місць), а також для сфер дошкільної освіти та креативних індустрій – до 1 млн грн за умови співфінансування та наявності відповідного досвіду роботи. Від початку функціонування програми ухвалено позитивні рішення щодо надання мікрогрантів більше ніж 31 тис. отримувачів на загальну суму 7,8 млрд грн, що передбачає створення 56 тис. нових робочих місць. Середній обсяг одного мікрогранту становить 248 тис. грн.

Водночас з квітня 2023 р. Державна служба зайнятості в межах проекту «Робота» реалізує програму надання безповоротної державної фінансової підтримки учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їхніх сімей у формі грантів на започаткування або розвиток власної підприємницької діяльності. Від початку реалізації програми ухвалено позитивні рішення щодо надання грантів 2,7 тис. отримувачів на загальну суму понад 1,3 млрд грн. Зокрема, у 2023 р. було ухвалено 226 позитивних рішень, у 2024 р.

кількість схвалених заявок зросла до 917 одиниць, тобто збільшилася в понад 4 рази, що свідчить про зростання довіри населення до грантових механізмів підтримки та посилення інформаційної доступності програм. У 2025 р. зафіксовано подальше зростання показника до 1557 рішень, що демонструє перехід грантових програм із допоміжного інструменту у вагомий елемент активної політики зайнятості, орієнтований не лише на підтримку доходів, а й на стимулювання самозайнятості, підприємницької активності та створення нових робочих місць. Середній розмір грантової підтримки за схваленими заявками становить 477 тис. грн. Таким чином, гранти виконують не лише функцію фінансової допомоги, а й роль інструменту стимулювання створення робочих місць і скорочення тривалості безробіття.

З огляду на виявлені тенденції, підвищення ефективності функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття в умовах нестабільності ринку праці доцільно пов'язувати з комплексом взаємопов'язаних напрямів удосконалення. *По-перше*, потребує посилення адресності і диференціація підтримки з урахуванням соціально-демографічного профілю безробітних, тривалості безробіття та ризиків вразливості (ВПО, ветерани, особи з інвалідністю, молодь, передпенсійний вік), що передбачає гнучкіші підходи до визначення розміру та тривалості виплат і поєднання компенсаційних та активних інструментів. *По-друге*, актуальним є розвиток механізмів профілювання безробітних і раннього втручання з пріоритетом коротких практикоорієнтованих програм перекваліфікації, які прямо відповідають дефіцитним професіям у регіонах і мають підтверджуваний результат у вигляді працевлаштування. *По-третє*, необхідним є поглиблення інтеграції інструментів фінансової підтримки з політикою створення робочих місць: розширення стимулів для роботодавців, співфінансування зайнятості, підтримка мобільності робочої сили та посилення програм сприяння самозайнятості як каналу відновлення доходів. *По-четверте*, доцільним є вдосконалення фінансового планування Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття на основі середньострокових сценаріїв і ризик-орієнтованого бюджетування, що дозволить забезпечити передбачуваність ресурсного забезпечення та зменшити проциклічність видатків у періоди шоків на ринку праці. *По-п'яте*, перспективним є розвиток цифровізації адміністрування та моніторингу результативності програм зайнятості, включно з оцінюванням ефектів грантових і навчальних ін-

струментів (за показниками стійкого працевлаштування, тривалості збереження робочих місць, приросту доходів), що підвищить прозорість, керованість і доказовість політики у сфері зайнятості.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило здійснити комплексну оцінку ефективності функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття в умовах трансформації ринку праці. Встановлено, що результативність системи визначається не лише обсягами фінансових ресурсів та стабільністю надходжень, а й рівнем соціального охоплення, адекватністю розмірів страхових виплат, збалансованістю фінансових потоків та здатністю інституційного механізму оперативно реагувати на структурні зміни попиту та пропозиції робочої сили. Виявлено, що в умовах воєнних та економічних викликів зростає значення активних програм сприяння зайнятості, професійної перепідготовки та механізмів стимулювання роботодавців як складових підвищення ефективності системи. Разом із тим збереження регіональних і професійних дисбалансів, зміна соціального профілю отримувачів допомоги та підвищена залежність фінансування від макроекономічної динаміки свідчать про необхідність подальшого вдосконалення фінансових та організаційних засад функціонування системи страхування на випадок безробіття.

Перспективи подальших наукових досліджень доцільно пов'язати з розробленням інтегральної методики оцінювання ефективності системи соціального страхування, моделюванням впливу структурних змін ринку праці на фінансову стійкість страхових механізмів, а також дослідженням можливостей цифровізації процесів адміністрування та моніторингу результативності програм зайнятості.

Важливим напрямом подальших досліджень є також обґрунтування оптимальної моделі поєднання страхових і бюджетних джерел фінансування в умовах довготривалих кризових викликів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Саричев В. І., Довженко С. О. Вплив рівня зайнятості населення на національну безпеку України. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-50>
2. Загарій В. П. Роль соціального страхування в парадигмі відновлення економіки України. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія «Економіка, управління, безпека, технології»*. 2024. Т. 3. № 4. DOI: <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-4-10>

3. Павлюк Т. І. Аналіз соціального забезпечення безробітних на ринку праці у Вінницькому регіоні. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-68>
4. Закон України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 03.03.2022 р. № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>
5. Ринок праці та соціальна статистика. *Національний банк України*. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>
6. Рівень безробіття в Україні з 2000 по 2021 рр. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/>
7. Кількість зареєстрованих безробітних в Україні з 2000 по 2025 рр. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/>
8. Яценко Л. Безробіття в Україні: сучасні тренди та особливості. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2025. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/bezrobittya-v-ukrayini-suchasni-trendy-ta-osoblyvosti>
9. Пищуліна О. Молодіжна зайнятість – на шляху до європейських стандартів. *Центр Разумкова*. Липень 2025. URL: razumkov.org.ua/images/2025/07/03/2025-Youth%20employment.pdf
10. Статистичні дані у розрізі професій та видів економічної діяльності. *Аналітична та статистична інформація. Державна служба зайнятості*. 2025. URL: <https://dcz.gov.ua/stat/statfile>
11. Звіти про виконання бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття за 2018–2024 рр. *Державна служба зайнятості*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття на 2025 рік» від 31.01.2025 р. № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/102-2025-п#Text>
13. Надання послуг Державною службою зайнятості України. *Державна служба зайнятості України*. URL: <https://old.dcz.gov.ua/analytics/68>
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних» від 24.03.2023 р. № 264. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264-2023-п#Text>
15. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про особливості реалізації державної політики у сферах зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіт-

- тя під час воєнного стану та після його припинення або скасування» від 21 червня 2022 р. № 735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2022-p#Text>
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу» від 21 червня 2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-p#n19>

REFERENCES

- Analitichna ta statystychna informatsiia. Derzhavna sluzhba zainiatosti. (2025). *Statystychni dani u rozryzi profesii ta vydiv ekonomichnoi diialnosti* [Statistical data by professions and types of economic activities]. <https://dcz.gov.ua/stat/statfile>
- Derzhavna sluzhba zainiatosti. *Zvity pro vykonannia biudzhetu Fondu zahalnooboviazkovoho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia Ukrainy na vypadok bezrobittia za 2018–2024 rr.* [Reports on the implementation of the budget of the Fund of Compulsory State Social Insurance of Ukraine in case of unemployment for 2018–2024]. <https://www.dcz.gov.ua/>
- Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy. *Nadannia posluh Derzhavnoiu sluzhboiu zainiatosti Ukrainy* [Provision of services by the State Employment Service of Ukraine]. <https://old.dcz.gov.ua/analitics/68>
- Ministerstvo finansiv Ukrainy. *Kilkist zareiestrovanykh bezrobotnykh v Ukraini z 2000 po 2025 rr.* [Number of registered unemployed in Ukraine from 2000 to 2025]. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/>
- Ministerstvo finansiv Ukrainy. *Riven bezrobittia v Ukraini z 2000 po 2021 rr.* [Unemployment rate in Ukraine from 2000 to 2021]. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/>
- Natsionalnyi bank Ukrainy. (2025). *Rynok pratsi ta sotsialna statystyka* [Labor market and social statistics]. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>
- Pavliuk T. I. (2025). Analiz sotsialnoho zabezpechennia bezrobotnykh na rynku pratsi u Vinnytskomu rehioni [Analysis of social security of the unemployed in the labor market in the Vinnytsia region]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-68>
- Pyshchulina O. *Molodizhna zainiatist – na shliakhu do yevropeiskykh standartiv* [Youth employment – on the way to European standards]. Tsentrazumkova. razumkov.org.ua/images/2025/07/03/2025-Youth%20employment.pdf
- Sarychev V. I. & Dovzhenko S. O. (2024). Vplyv rinvnia zainiatosti naselennia na natsionalnu bezpeku Ukrainy [The impact of the population employment level on the national security of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 62. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-50>
- Yatsenko L. (2025). *Bezrobittia v Ukraini: suchasni trendy ta osoblyvosti* [Unemployment in Ukraine: modern trends and features]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/bezrobittya-v-ukrayini-suchasni-trendy-ta-osoblyvosti>
- Zaharii V. P. (2024). Rol sotsialnoho strakhuvannia v paradyhmi vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [The role of social insurance in the paradigm of the recovery of the economy of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoi asotsiatsii naukovtsiv. Seriya «Ekonomika, upravlinnia, bezpeka, tekhnolohii»*, 4(3). <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-4-10>
- Zakon Ukrainy «Pro zainiatist naselennia» No. 5067-VI [Law of Ukraine «On population employment» No. 5067-VI]. (2012, July 5). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
- Zakon Ukrainy «Pro zakhyst interesiv subiektiv podannia zvitnosti ta inshykh dokumentiv u period dii voiennoho stanu abo stanu viiny» No. 2115-IX (2022, March 3). [Law of Ukraine «On protection of interests of subjects of reporting and other documents during the period of martial law or state of war» No. 2115-IX]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Poriodok nadannia mikrohrantiv na stvorenня abo rozvytok vlasnoho biznesu» No. 738 (2022, June 21). [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Procedure for providing micro-grants for creation or development of own business» No. 738]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-p#n19>
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro osoblyvosti realizatsii derzhavnoi polityky u sferakh zainiatosti ta zahalnooboviazkovoho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia na vypadok bezrobittia pid chas voiennoho stanu ta pislia yoho pryypynennia abo skasuvannia» No. 735 (2022, June 21). [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On peculiarities of implementation of state policy in the spheres of employment and compulsory state social insurance in case of unemployment during martial law and after its termination or cancellation» No. 735]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2022-p#Text>
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia biudzhetu Fondu zahalnooboviazkovoho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia na vypadok bezrobittia na 2025 rik» No. 102. (2025, January 31). [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the budget of the Fund of Compulsory State Social Insurance in case of unemployment for 2025» No. 102]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/102-2025-p#Text>
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku profesiinoi pidhotovky, perepidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii zareiestrovanykh bezrobotnykh» No. 264. (2023, March 24). [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Procedure for professional training, retraining and advanced training of registered unemployed» No. 264]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264-2023-p#Text>

Стаття надійшла до редакції / Received: 02.03.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 15.03.2026
Оприлюднено / Published: 30.04.2026